

Internationale inzet Post-COVID: onderzoek en behandelopties

Aanleiding

U heeft gevraagd om met internationale samenwerking het onderzoek naar en de kennis van post-COVID en behandelmogelijkheden te versterken. Bijgaand treft u een beknopt overzicht van de voorgestelde inzet en aanpak op Europees terrein, mede met het oog op de Europese gezondheidsraad van 9 december a.s. in Brussel. In de bijlagen treft u tevens nadere informatie over reeds lopende relevante Europese initiatieven op dit vlak.

Kader: nationale inzet

- Samen met de Nederlandse Federatie van Universitair medische centra (NFU), de Federatie Medisch Specialisten (FMS), C-support, ZonMw, het RIVM en het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG) wordt er gewerkt aan de totstandkoming van een kennisagenda.
- Deze overkoepelende kennisagenda is tweeledig:
 - het bundelen van wat er allemaal op (inter)nationaal niveau is (spoor 1),
 - het adviseren over welke behandelingen kansrijk lijken en waar meer onderzoek gewenst is en het formuleren van vragen die beantwoord moeten worden (spoor 2).

Internationale inzet

- Internationale samenwerking kan bijdragen aan de realisatie van een kennisagenda post-COVID.
- Actieve Nederlandse rol om ook internationaal de krachten bundelen met als doel kennis en onderzoek te verbinden en waar nodig aanvullende fondsen in te zetten om dit te faciliteren en versterken.

Europese aanpak

- Oproep tijdens informele Raad in september jl. om krachten meer te bundelen;
- Oproep tot uitwisseling informatie tijdens gesprek met Luxemburgse collega in oktober 2022
- Aandachtspunt bij NL inzet (deels via RVO) in programmacomités Europese onderzoeks- en financieringsprogramma's als HorizonEurope en EU4health.

Voorstel vervolginzet:

- Tijdens de EU gezondheidsraad in Brussel kunt u plenair de Commissie oproepen om verdere vervolgstappen te zetten op het faciliteren van data-uitwisseling (met de juiste privacy-waarborgen) en betere kennisdeling van behandelopties binnen de EU. Het beleidsdebat over aankoop van Covid-vaccins zou hiervoor een haakje kunnen zijn.
- U kunt daarbij aangeven uit te kijken naar het advies van het expertpanel over passende zorg voor post-COVID-patiënten en oproepen hierover in Europa verder over in gesprek te gaan en blijven.
- Tijdens uw (mogelijke) bilaterale gesprekken op 9 december a.s. met Eurocommissaris Kyriakiades en uw Belgische, Duitse, Franse, Italiaanse en Spaanse counterpart kunt u dit onderwerp ook onder de aandacht brengen en oproepen om wetenschappelijke en klinische inzichten te delen.
- Daarbij kunt u tevens hun belangstelling peilen om gezamenlijk de Europese Commissie aan te moedigen hier een actieve rol in te (blijven) spelen.
- Overwogen kan worden om (waar mogelijk met andere landen) uw oproep in een brief aan Commissaris Kyriakides (gezondheid) en Gabriël (onderzoek) kracht bij te zetten mocht een gesprek niet voldoende opleveren.

Bijlage 1. Europese samenwerking en inzet tot dusver

- De Europese Commissie financiert sinds de start van de pandemie onderzoek om post-COVID te begrijpen en aan te pakken. Er werd ongeveer 66 miljoen euro geïnvesteerd ter ondersteuning van grote cohortstudies die populaties over de hele wereld volgen om de langetermijneffecten en symptomen van COVID-19-infecties te helpen bepalen;
- Er lopen momenteel zes Horizon Europe-projecten die zich bezighouden met onderzoek naar post-COVID, te weten: LONG COVID, NEUROVOC, HERVCOV, UNDINE, REACT en EPIVINF, met een totaal budget van 42.3 miljoen Euro. Vanuit NL deelname door UMC Groningen, VUMC en UMC Utrecht. Zie nadere toelichting in bijlage 2.
- De Europese Commissie heeft lidstaten opgeroepen om data te verzamelen over post-COVID en om herkenning van post-COVID mee te nemen in de opleiding van medisch personeel omdat de kwaliteit van leven van mensen waar klachten lang aanhouden wordt verminderd;
- Het *Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC)* bereidt een literatuuronderzoek voor, waarin het meest recente bewijsmateriaal over de post-COVID-aandoening wordt samengebracht,
- Onderzoek Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC) over prevalentie post-COVID op basis van cohortstudie (31 oktober 2022)¹. In deze studie concludeert het ECDC dat aanvullende grootschalige populatiegebaseerde onderzoeken met geschikte controlegroepen nodig zijn om de langetermijnsymptomen te beoordelen die specifiek aan SARS-CoV-2-infectie kunnen worden toegeschreven, en hun verband met een breed scala aan demografische en klinische risicofactoren.
- De Commissie heeft het Expertpanel voor *Effective ways on investing in health* gevraagd om begeleiding te bieden bij het opzetten van passende zorg voor patiënten met een post-COVID-aandoening door de impact van de post-COVID aandoening op het gezondheidstelsel in kaart te brengen en hier eind 2022 een opinie over uit te brengen;
- Het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk heeft een rapport gepubliceerd over de impact van post-COVID-omstandigheden op werknemers en werkplekken (juni 2022)² en heeft daarmee verband houdende richtsnoeren voor werkgevers en werknemers opgesteld. Daarnaast heeft de Commissie de aanbeveling gedaan COVID-19 toe te voegen aan beroepsziekten.

¹ [Prevalence of post COVID-19 condition symptoms: a systematic review and meta-analysis of cohort study data, stratified by recruitment setting \(europa.eu\)](#)

² [Impact of Long COVID on workers and workplaces | Safety and health at work EU-OSHA \(europa.eu\)](#)

Bijlage 2. Lopende Horizon Europe projecten met Nederlandse betrokkenheid op post-COVID

Six Horizon Europe projects are currently running that address post-COVID condition. These are: LONG COVID, NEUROVOC, HERVCOV, UNDINE, REACT and EPIVINF, with a total budget of EUR 42.3 million.

• Project LONG COVID – New tools to predict the Long COVID syndrome

- Beschrijving:

Most people with COVID-19 start to feel better after a couple of days or weeks and make a full recovery within 3 months. For some people, symptoms last longer. This is called long COVID. The EU-funded Long Covid project will develop tools to support physicians in accurately managing Long COVID syndrome (LCS). Currently, very little is known about clinical manifestations, risk factors and underlying mechanisms. The project will fill this knowledge gap by combining front-line expertise from the fields of clinical medicine, virology, metabolism and immunology. Also, a machine learning and AI-informed Long prediction tool will be developed to predict the LCS and its possible clinical manifestations in patients.

- Totaal budget project € 6.549.674,79

- 9 deelnemers, waaronder **UMC Groningen** met een EU contributie van **€ 582.957**

• Project NEUROVOC – The pandemic within: tackling brain vulnerability in COVID19 at high resolution

- Beschrijving:

The impact of the frequent neurological and psychiatric complications resulting from SARS-CoV-2 infection can be devastating at the pandemic scale due to lack of treatment. The EU-funded NEUROCOV project will therefore investigate the cognitive and neurodegenerative complications associated with COVID-19, the NeuroCOVID, using an innovative interdisciplinary approach. The goal is to develop a methodology to anticipate and manage personalised vulnerabilities and their impacts at a population level. The broad approach will involve epidemiology, research of the host/virus interaction at the single cell level, and predictive modelling to identify biomarkers and potential drugs for repurposing. The phenotypic spectrum of NeuroCOVID will be obtained through leading national health registries and three clinical cohorts, enabling analysis of the complications, risk factors, and socioeconomic burden.

- Totaal budget project € 8.384.037,50

- 11 deelnemers, waaronder **VUMC Amsterdam** met een EU contributie van **€ 536.917**

• Project UNDINE – The determinants of SARS-CoV-2 exposure manifestation

- Beschrijving:

Clinical manifestations of SARS-CoV-2 exposure present great variability, which can partly be explained by comorbidities. Recent evidence indicates that inborn errors of immunity or the presence of autoantibodies are associated with COVID-19 pneumonia. The EU-funded UNDINE project aims to extend such evidence and provide information on the genetic and immunological basis of variations in clinical manifestations following SARS-CoV-2 exposure. The project is a collaborative translational research effort among different European partners, who will contribute resources, including data, from patient cohorts. Moreover, they will develop diagnostic tests for autoantibodies as a means to predict COVID-19 adverse effects.

- Totaal budget project € 6.718.138,75

- 18 deelnemers, waaronder **UMC Utrecht** met een EU contributie van **€ 312.193,75**